

KALIKADEVI ARTS, COMMERCE AND SCIENCE COLLEGE, SHIRUR KASAR
DIST. BEED

DEPT. OF GEOGRAPHY

CLASS - B.A.T.Y. SEM - VTH

SUB. - PHYSICAL GEOGRAPHY OF INDIA

BY

DR. SANJAY SAWATE

• India : Location Size and Shape (भारत स्थान, विस्तार व आकार)

- **Introduction (प्रस्तावणा)** - आशिया खंडाच्या दक्षिण भागात मध्यवर्ती ठिकाणी स्थान लाभलेला व वैभवशाली सांस्कृतिक परंपरा लाभलेला भारत हा प्राचीन देश आहे. ऐतिहासिक काळात आर्यावर्त, भारत आणि हिंदुस्थान या विविध नावांनी ओळखला जात असे. प्राचीन काळात सिंधु नदीकाठी राहण-या लोकांना ग्रीक लोक इंडोई (Indoi) व पर्शियन लोक हिंदु (Hindu) या नावानं उल्लेख करीत असत. ग्रीक लोक सिंधु नदीस इंडस (Indus) या नावाने संबोधित असत या नंतर युरोपीयन लोकांनी इंडस पासून इंडीया (India) असा उल्लेख करण्यास सुरुवात केली. भारतीय राज्यघटनेनुसार भारत आणि इंडिया ही या देशाची अधिकृत नावे आहेत.
- **India in the Context of Asia and World (आशिया खंडाच्या व जगाच्या संदर्भात भारताचे स्थान)**
- भारत हा आशिया खंडाच्या दक्षिण भागात आहे. आशिया खंडाच्या दक्षिणेस असलेल्या पामीर पठारापासून विविध दिशाना निघालेल्या पर्वत रांगानी वेगळा केलेला आहे. जरी भूगर्भशास्त्रीय दृष्ट्या

- **Absolute Location of India** भारताचे निरपेक्ष स्थान व विस्तार
- भारताचा अक्षवृत्तीय व रेखावृत्तीय विस्तार $8^{\circ}4'28''$ उत्तर ते $37^{\circ}6'53''$ उत्तर व रेखावृत्तीय विस्तार $68^{\circ}7'33''$ पूर्व ते $97^{\circ}25'47''$ पूर्व .

INDIA

विस्तार -

उत्तर - दक्षिण ३२१४ कि.मी.
पूर्व - पश्चिम २९३३ कि.मी.

क्षेत्रफळ -

३२,८७,२६३ चौ. कि.मी.

भारताची भूसीमा १५२०० कि.मी. आहे.

भुखंड व बेटे मिळून सागरी किनारा ७५१७

जगाच्या एकूण क्षेत्रफळापैकी २.४६% भाग व्यापलेला आहे.
क्षेत्रफळाच्या दृष्टीने भारताचा ७ वा क्रमांक लागतो
रशिया, कॅनडा, चीन, संयुक्त संस्थाने, ब्राझील व ऑस्ट्रेलिया

भारताचे राजकिय विभाग

स्वातंत्र्यापूर्वी ५६२ संस्थाने , सद्या २८ राज्ये
आणी ९ केंद्रशाशीत प्रदेश आहेत
क्षेत्रफळाच्या दृष्टीने मध्यप्रदेश क्र. १
राजस्थान क्र.२ महाराष्ट्र क्र. ३
त्या खालोखाल इतर राज्यांचा क्रमांक लागतो.
लोकसंखेच्या दृष्टीने उत्तर प्रदेश क्र. १
महाराष्ट्र २ आणि बिहार ३ क्रमांकावर येतो.

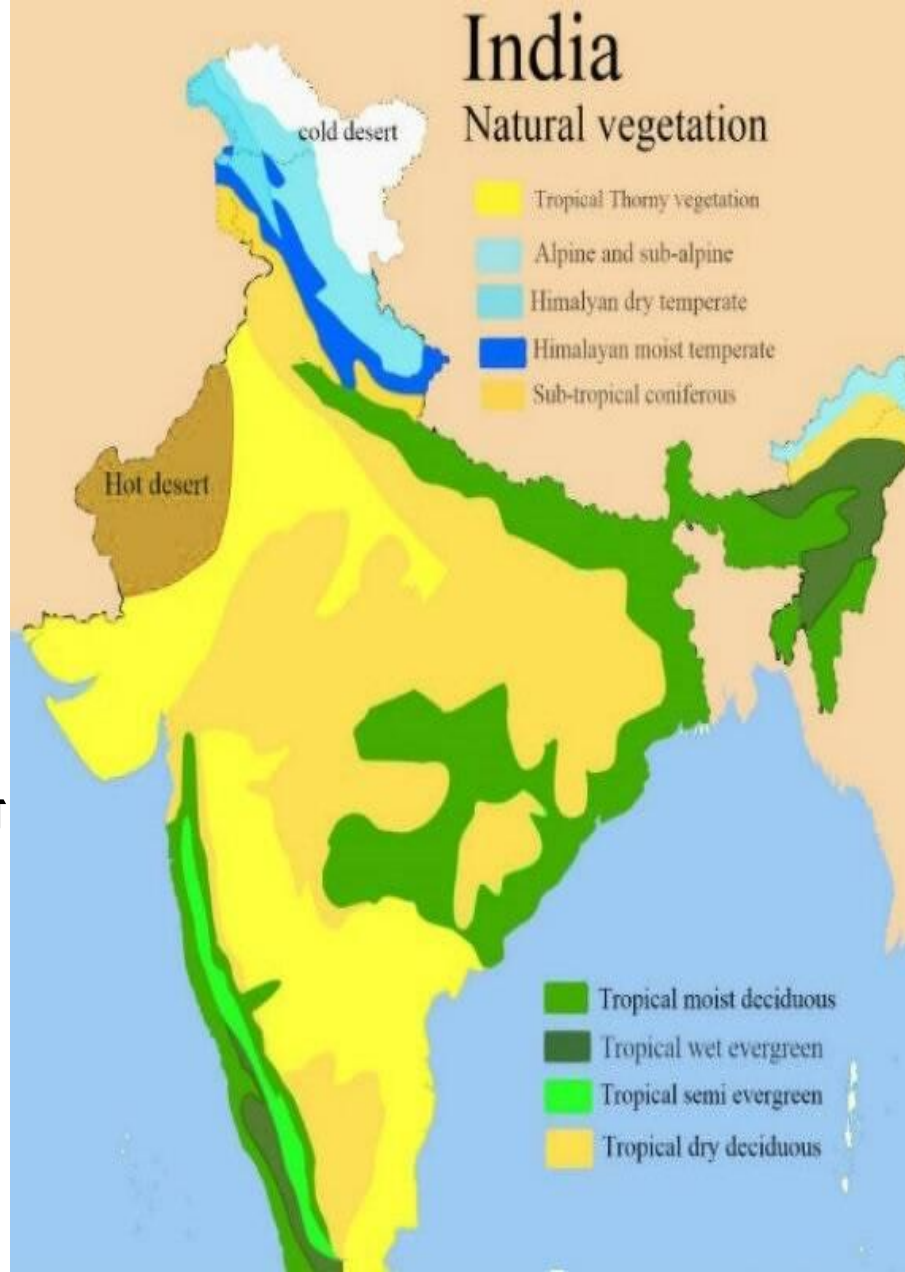
भारताच्या शेजारील राष्ट्र

India Unity in Diversity भारत : विविधतेत एकात्मता

अ - नैसर्गीक घटकामधील विविधता Natural Diversity

१. प्राकृतीक रचना
२. हवामान
३. मृदा
४. वनस्पती
५. प्राणी

ब - सांस्कृतिक घटकामधील विविधता Cultural Diversity

१. भाषेतील विविधता
२. धार्मिक विविधता
३. वांशिक विविधता

Indian Cultural Heritage

विविधतेत एकात्मता Unity in Diversity

Unity in diversity

Secularism
in India

Thank You